

Úmluva č. 176

Úmluva týkající se bezpečnosti a zdraví při práci v dolech

Generální konference Mezinárodní organizace práce,

kteřá byla svolána do Ženevy správní radou Mezinárodního úřadu práce a tam se sešla na svém osmdesátém druhém zasedání dne 6. června 1995, a

berouc na vědomí mezinárodní pracovní úmluvy a doporučení a zejména Úmluvu o zrušení nucené práce, 1957; Úmluvu a Doporučení o ochraně proti záření, 1960; Úmluvu a Doporučení o kontrole nad strojním zařízením, 1963; Úmluvu a Doporučení o odškodňování pracovních úrazů, 1964; Úmluvu a Doporučení o minimálním věku (práce v podzemí), 1965; Úmluvu o lékařských prohlídkách mladistvých (práce v podzemí), 1965; Úmluvu a Doporučení o pracovním prostředí (znečištění vzduchu, hluk a vibrace), 1977; Úmluvu a Doporučení o bezpečnosti a zdraví při práci, 1981; Úmluvu a Doporučení o závodních zdravotních službách, 1985; Úmluvu a Doporučení o azbestu, 1986; Úmluvu a Doporučení o bezpečnosti a zdraví ve stavebnictví, 1988; Úmluvu a Doporučení o chemikáliích, 1990; a Úmluvu a Doporučení o prevenci závažných průmyslových nehod, 1993, a

berouc v úvahu, že pracovníci potřebují a mají právo na informace, výcvik a konsultace a na účast při přípravě a zavádění bezpečnostních a zdravotních opatření, dotýkajících se nebezpečí a rizik, jimž jsou vystaveni v hornictví, a

uznávajíc, že je žádoucí předcházet všem smrtelným úrazům, poraněním či poškozením zdraví, které by mohli utrpět pracovníci nebo obyvatelstvo, jakož i škodám na životním prostředí, které by mohly být důsledkem báňské činnosti, a

berouc v úvahu potřebu spolupráce mezi Mezinárodní organizací práce, Světovou zdravotnickou organizací, Mezinárodní agenturou pro atomovou energii a dalšími příslušnými institucemi a berouc na vědomí relevantní nástroje, kodexy praktických zásad a směrnice vydané těmito organizacemi a

rozhodnuvši se přijmout některé návrhy týkající se bezpečnosti a zdraví při práci v dolech, což je čtvrtý bod programu zasedání, a

stanovivši, že tyto návrhy budou mít formu mezinárodní úmluvy;

přijímá dne 22. června roku 1995 následující Úmluvu, která se bude označována jako Úmluva o bezpečnosti a zdraví při práci v dolech, 1995:

Část I. Definice

Článek 1

1. Pro účely této Úmluvy pojem „důl“ zahrnuje

a) prostory na povrchu a v podzemí, kde probíhají zejména následující činnosti:

- i) průzkum na užitkové nerosty s výjimkou nafty a plynu, který má za následek mechanické porušení terénu;
 - ii) těžba nerostů s výjimkou nafty a plynu;
 - iii) úprava vytěžených nerostů zejména drcení, mletí, nabohacování nebo praní; a
- b) veškeré stroje, zařízení, přístroje, linky, budovy a inženýrské stavby užívané v souvislosti s činnostmi uvedenými výše pod bodem a).
2. Pro účely této Úmluvy termín „zaměstnavatel“ znamená jakoukoliv fyzickou nebo právnickou osobu, která zaměstnává jednoho nebo více pracovníků v dole jakož i, když to souvislosti vyžadují, provozovatele, hlavního dodavatele, dodavatele nebo subdodavatele.

Část II. Působnost a způsoby provádění

Článek 2

1. Tato Úmluva se vztahuje na všechny doly.
2. Po projednání s nejreprezentativnějšími organizacemi zaměstnavatelů a zaměstnanců, jichž se to týká, příslušný orgán členského státu, který Úmluvu ratifikuje:
 - a) může vyloučit určité kategorie dolů z provádění Úmluvy nebo určitých jejích ustanovení, jestliže celková ochrana poskytovaná na těchto dolech podle vnitrostátního zákonodárství a praxe není horší než ta, která by vyplynula z plného uplatnění ustanovení Úmluvy;
 - b) sestaví, v případě vyloučení určitých kategorií dolů podle klausule a) výše, plány na postupné zahrnutí všech dolů.
3. Členský stát, který ratifikuje Úmluvu a využije možnosti poskytnuté v odstavci 2a) výše uvede ve svých zprávách o provádění Úmluvy předkládaných podle článku 22 Ústavy Mezinárodní organizace práce každou jednotlivou kategorií dolů takto vyloučených a důvody tohoto vyloučení.

Článek 3

Členský stát ve světle vnitrostátních podmínek a praxe a po projednání s nejreprezentativnějšími organizacemi dotčených zaměstnavatelů a zaměstnanců zformuluje, uskuteční a periodicky zreviduje souhrnnou politiku bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v dolech, zejména s ohledem na opatření, která uvedou v platnost ustanovení úmluvy.

Článek 4

1. Opatření k zajištění provádění Úmluvy budou stanovena vnitrostátními zákony a nařízeními.
2. Kde je to vhodné, budou tyto vnitrostátní zákony a předpisy doplněné o:

- a) technické normy, směrnice nebo soubory praktických pokynů; nebo
- b) jiné prostředky provádění, jež budou v souladu s vnitrostátní praxí;

které určí příslušný orgán.

Článek 5

1. Vnitrostátní zákony a nařízení podle článku 4 odstavec 1 určí kompetentní orgán, který bude sledovat a regulovat různé aspekty bezpečnosti a zdraví při práci v dole.
2. Takové vnitrostátní zákony a nařízení stanoví:
 - a) dohled nad bezpečností a zdravím v dolech;
 - b) kontrolu dolů inspektory určenými pro ten účel kompetentním orgánem;
 - c) postupy pro hlášení a vyšetřování smrtelných a vážných nehod, nebezpečných událostí a důlních katastrof tak, jak jsou definovány vnitrostátními zákony či nařízeními;
 - d) sestavování a publikování statistik o úrazech, nemocích z povolání a nebezpečných událostech tak, jak jsou definovány vnitrostátními zákony či nařízeními;
 - e) pravomoc kompetentního orgánu zastavit nebo omezit báňské aktivity z bezpečnostních a zdravotních důvodů do té doby, než stav dávající podnět k zastavení nebo omezení bude napraven;
 - f) zavedení účinných postupů, které by zajistily realizaci práv zaměstnanců a jejich zástupců na to, aby s nimi byly konzultovány záležitosti a aby se mohli podílet na opatřeních týkajících se bezpečnosti a zdraví na pracovišti.
3. Takové vnitrostátní zákony a nařízení stanoví, že výroba, skladování, doprava a použití výbušnin a iniciačních přístrojů v dole bude prováděna kompetentními a pověřenými osobami nebo pod jejich přímým dohledem.
4. Takové vnitrostátní zákony a nařízení budou specifikovat:
 - a) požadavky týkající se báňské záchranné služby, první pomoci a přiměřené vybavenosti lékařskou službou;
 - b) povinnost opatřit a udržovat adekvátní samozáchranné dýchací přístroje pro zaměstnance hlubinných uhelných dolů a kde je to zapotřebí, i pro zaměstnance jiných hlubinných dolů;
 - c) ochranná opatření k zabezpečení opuštěných důlních děl tak, aby se vyloučila nebo minimalizovala rizika pro bezpečnost a zdraví;
 - d) požadavky na bezpečné skladování, dopravu a disponování s nebezpečnými látkami používanými při báňských pracích a totéž, pokud jde o odpad na dole vzniklý;
 - e) tam, kde je to třeba, povinnost dodat dostatek sanitárních potřeb a zařízení, kde se lidé mohou umýt, převléknout a najíst.
5. Takové vnitrostátní zákony a nařízení stanoví, že zaměstnavatel odpovědný za důl zajistí, aby byly připraveny plány děl před zahájením provozu a aby takové plány v případě jakékoliv významné úpravy byly periodicky aktualizovány a v prostoru dolu dostupné.

Část III. Preventivní a ochranná opatření na dole

A. Odpovědnost zaměstnavatelů

Článek 6

Při přijímání preventivních a ochranných opatření podle této části Úmluvy má zaměstnavatel riziko vyhodnotit a zabývat se jím v následujícím pořádku co do důležitosti:

- a) riziko eliminovat;
- b) zvládnout riziko u zdroje;
- c) minimalizovat riziko prostředky, které zahrnují návrh bezpečných pracovních systémů; a
- d) pokud riziko přetrvává, postarat se o užití osobního ochranného vybavení,

berouc ohled na to, co je rozumné, schůdné a proveditelné, na dobrou praxi a na uplatnění náležité péče.

Článek 7

Zaměstnavatelé přijmou veškerá potřebná opatření, aby eliminovali nebo minimalizovali rizika pro bezpečnost a zdraví v dolech, které řídí, zejména pak:

- a) zajistí, aby důl byl projektován, budován a vybaven elektrickým, strojním a dalším zařízením včetně komunikačního systému tak, aby byly zajištěny podmínky pro bezpečný provoz a zdravé pracovní prostředí;
- b) zajistí, že důl bude dán do provozu, provozován, udržován a dán mimo provoz takovým způsobem, že dělníci budou moci vykonávat jim přidělenou práci, aniž by ohrožovali svou bezpečnost a zdraví nebo bezpečnost a zdraví jiných osob;
- c) podniknou kroky k udržení stability masivu v oblastech do nichž mají osoby přístup v souvislosti se svou prací;
- d) kdykoliv je to proveditelné, z každého podzemního pracoviště zajistí dva východy, z nichž každý bude připojen na samostatnou výstupovou cestu na povrch;
- e) zajistí sledování, vyhodnocování a pravidelnou kontrolu pracovního prostředí za účelem identifikace různých nebezpečí, jimž mohou být pracovníci vystaveni, a proto, aby se stanovila jejich expoziční hladina;
- f) zajistí odpovídající větrání pro všechna důlní díla, do nichž je přístup povolen;
- g) pro pásma, kde lze očekávat zvláštní nebezpečí, sestaví a uvedou v praxi provozní plány a postupy k zajištění bezpečného systému práce a ochrany pracovníků;
- h) přijmou nouzová opatření přiměřená povaze důlního provozu k předcházení, odhalování a potlačování vzniku a šíření požárů a výbuchů;
- i) zajistí, aby když jsou bezpečnost a zdraví pracovníků vážně ohroženy, byl provoz zastaven a pracovníci byli evakuováni na bezpečné místo.

Článek 8

Zaměstnavatel připraví havarijní plán samostatně pro každý důl pro případy rozumně předvídatelných průmyslových a přírodních katastrof.

Článek 9

Tam, kde jsou zaměstnanci vystaveni fyzickým, chemickým či biologickým rizikům, zaměstnavatel má za povinnost:

- a) informovat zaměstnance srozumitelným způsobem o nebezpečích spojených s jejich prací, příslušených zdravotních rizicích a relevantních preventivních a ochranných opatřeních;
- b) přijmout vhodná opatření k vyloučení či minimalizaci rizik vyplývajících z vystavení takovým nebezpečím;
- c) tam, kde nemůže být adekvátní ochrana proti riziku úrazu či poškození zdraví zejména vystavením škodlivým podmínkám zajištěna jinými prostředky, opatřit a udržovat pro pracovníka zdarma vhodné ochranné vybavení, potřebné oblečení a jiné ochranné prostředky stanovené vnitrostátními zákony nebo nařízeními; a
- d) zajistit pro pracovníky, kteří utrpěli zranění či onemocnění na pracovišti, první pomoc, vhodnou přepravu z pracoviště a přístup do příslušných zdravotnických zařízení.

Článek 10

Zaměstnavatel zajistí, aby

- a) pro pracovníky byly zajištěny zdarma školicí a přeškolovací programy a srozumitelné instrukce o otázkách bezpečnosti a zdraví, jakož i o přidělené práci;
- b) v souladu s vnitrostátními zákony a nařízeními byl na každé směně prováděn dohled a kontrola k zabezpečení bezpečného provozu dolu;
- c) byl systém vybudován tak, že budou kdykoliv známa přesně jména všech osob, jež jsou v podzemí, jakož i místo, kde se pravděpodobně nacházejí;
- d) veškeré nehody (úrazy) a nebezpečné události, které jsou stanoveny vnitrostátními zákony nebo nařízeními, byly vyšetřeny a byla přijata vhodná nápravná opatření;
- e) o nehodách a nebezpečných událostech byla příslušnému orgánu podána zpráva, jak to stanoví vnitrostátní zákony a nařízení.

Článek 11

Na základě obecných zásad pracovního lékařství a v souladu s vnitrostátními zákony a nařízeními zajistí zaměstnavatel pravidelný zdravotní dohled nad pracovníky vystavenými profesním zdravotním rizikům specifickým pro hornictví.

Článek 12

Kdykoliv na stejném dole provádí činnost dva nebo více zaměstnavatelů, zaměstnavatel odpovědný za důl koordinuje provádění všech opatření týkajících se bezpečnosti a zdraví zaměstnanců a považuje se za v první řadě odpovědného za bezpečnost provozů. To nezbavuje jednotlivé zaměstnavatele odpovědnosti za provedení všech opatření týkajících se bezpečnosti a zdraví jejich zaměstnanců.

B. Práva a povinnosti zaměstnanců a jejich zástupců

Článek 13

1. Podle vnitrostátních zákonů a nařízení zmíněných v článku 4 mají mít zaměstnanci následující práva:
 - a) hlásit nehody, nebezpečné události a rizika zaměstnavateli a kompetentnímu orgánu;
 - b) žádat a dosáhnout toho, aby zaměstnavatel a kompetentní orgán provedli revizi a šetření tam, kde je důvod pro znepokojení z bezpečnostních a zdravotních příčin;
 - c) znát a být informován o nebezpečích pracoviště, která mohou mít dopad na jejich bezpečnost a zdraví;
 - d) dostat informace vztahující se k jejich bezpečnosti a zdraví, které má zaměstnavatel nebo kompetentní orgán;
 - e) vzdát se z kteréhokoliv místa dolu, jestliže vzniknou okolnosti, o kterých se lze z rozumných důvodů domnívat, že představují vážné nebezpečí pro jejich bezpečnost nebo zdraví;
 - f) kolektivně zvolit zástupce pro bezpečnost a zdraví.
2. Zástupci pro bezpečnost a zdraví, o nichž se hovoří v odstavci 1f) výše, mají mít v souladu s vnitrostátními zákony a nařízeními následující práva:
 - a) zastupovat zaměstnance ve všech aspektech bezpečnosti a zdraví na pracovišti včetně výkonu práv stanovených výše v odstavci tam, kde je to vhodné;
 - b)
 - i) účastnit se inspekcí a šetření prováděných na pracovišti zaměstnavatelem a kompetentním orgánem; a
 - ii) sledovat a šetřit záležitosti týkající se bezpečnosti a zdraví;
 - c) obracet se o pomoc na poradce a nezávislé znalce;
 - d) konzultovat se zaměstnavatelem ve vhodné době záležitosti bezpečnosti a zdraví včetně politiky a postupů v té věci;
 - e) mít konzultace s kompetentním orgánem; a
 - f) dostávat zprávu o nehodách a nebezpečných událostech ve vztahu k sektoru, za který byli zvoleni.
3. Postupy pro výkon práv, o nichž se hovoří v odstavcích 1 a 2 výše, budou specifikovány:
 - a) vnitrostátními zákony a nařízeními;
 - b) prostřednictvím konzultací mezi zaměstnavateli a zaměstnanci a jejich zástupci.
4. Vnitrostátní zákony a nařízení zajistí, aby práva, o nichž se hovoří v odstavcích 1 a 2 výše, mohla být vykonávána bez diskriminace a represálií.

Článek 14

Podle vnitrostátních zákonů a nařízení budou zaměstnanci povinni podle svého vyškolení:

- a) vyhovět předepsaným bezpečnostním a zdravotním opatřením;
- b) rozumně pečovat o svou vlastní bezpečnost a zdraví a bezpečnost opomenutím v práci, včetně náležité péče a užívání ochranného oděvu, pomůcek a vybavení, které k tomu účelu dostali k dispozici;

- c) svému bezprostřednímu nadřízenému ihned podat zprávu o situaci, o které se domnívají, že by mohla znamenat riziko pro jejich bezpečnost a zdraví nebo pro bezpečnost a zdraví jiných osob a které nemohou sami náležitě čelit; a
- d) spolupracovat se zaměstnavatelem, aby bylo možné vyhovět povinnostem a odpovědnostem uloženým zaměstnavateli podle Úmluvy.

C. Spolupráce

Článek 15

Budou přijata opatření, podle vnitrostátních zákonů a nařízení, na podporu spolupráce mezi zaměstnavateli a zaměstnanci a jejich zástupci na prosazení bezpečnosti a zdraví v dolech.

Část IV. Provádění

Článek 16

Členský stát:

- a) přijme veškerá nutná opatření včetně přiměřených trestů a nápravných opatření, aby zajistil účinné prosazení ustanovení této Úmluvy; a
- b) zajistí vhodné inspekční služby, které budou dohlížet nad prováděním opatření, jež mají být učiněna podle Úmluvy, a vybaví tyto služby zdroji potřebnými pro splnění jejich úkolů.

Část V. Závěrečná ustanovení

Článek 17

Formální ratifikace této úmluvy budou oznámeny generálnímu řediteli Mezinárodního úřadu práce a jím zapsány.

Článek 18

1. Tato úmluva zavazuje jen ty členské státy Mezinárodní organizace práce, jejichž ratifikace byla zapsána generálním ředitelem.
2. Úmluva vstoupí v platnost dvanáct měsíců poté, kdy generální ředitel zapíše ratifikace dvou členských států.
3. Pro každý další členský stát tato úmluva vstoupí v platnost dvanáct měsíců po dni, kdy byla jeho ratifikace zapsána.

Článek 19

1. Každý členský stát, který ratifikoval tuto úmluvu, ji může vypovědět po uplynutí deseti let ode dne, kdy tato úmluva poprvé vstoupila v platnost, písemným sdělením generálnímu řediteli Mezinárodního úřadu práce, který je zapíše. Tato výpověď nabude účinnosti jeden rok po dni, kdy byla zapsána.

2. Každý členský stát, jenž ratifikoval tuto úmluvu a který ve lhůtě jednoho roku po uplynutí desetiletého období uvedeného v předchozím odstavci nevyužije práva výpovědi stanoveného tímto článkem, jí bude vázán na další období deseti let a poté bude moci vypovědět tuto úmluvu po uplynutí každého desetiletého období za podmínek stanovených v tomto článku.

Článek 20

1. Generální ředitel Mezinárodního úřadu práce oznámí všem členským státům Mezinárodní organizace práce zápis všech ratifikací a výpovědí, které mu členové organizace sdělí.
2. Když bude členským státům Organizace oznamovat zápis druhé ratifikace, jež mu byla oznámena, generální ředitel upozorní členské státy Organizace na datum, kdy tato úmluva vstoupí v platnost.

Článek 21

V souladu s článkem 102 Charty Spojených národů sdělí generální ředitel mezinárodního úřadu práce generálnímu tajemníkovi Spojených národů k registraci úplné údaje o všech ratifikacích a aktech výpovědí, které zaregistroval v souladu s ustanoveními předchozích článků.

Článek 22

Kdykoli to bude správní rada Mezinárodního úřadu práce považovat za nutné, předloží generální konferenci zprávu o provádění této úmluvy a posoudí, je-li žádoucí zařadit na pořad konference otázku její úplné nebo částečné revize.

Článek 23

1. Přijme-li generální konference novou úmluvu revidující úplně nebo částečně tuto úmluvu a nestanoví-li nová úmluva jinak:
 - a) ratifikace nové revidující úmluvy členským státem bude ipso iure znamenat okamžitou výpověď této úmluvy bez ohledu na ustanovení výše uvedeného článku 19, a to s výhradou, že nová revidující úmluva vstoupí v platnost;
 - b) od data, kdy nová revidující úmluva vstoupí v platnost, tato úmluva přestane být členským státům otevřena k ratifikaci.
2. Tato úmluva však zůstane v platnosti co do formy a obsahu pro ty členské státy, které ji ratifikovaly avšak neratifikovaly revidující úmluvu.

Článek 24

Anglické a francouzské znění této úmluvy mají stejnou platnost.